

Tips

voor lokaal gebruik van de workshop Prenataal Huisbezoek door de JGZ (PHB JGZ)

Per 1 juli 2022 staat in de wet publieke gezondheid dat alle gemeenten een prenataal huisbezoek door de jeugdgezondheidszorg aan zwangeren en/of hun gezinnen in een kwetsbare situatie (PHB JGZ) moeten aanbieden. Om de samenwerking tussen de lokale partijen rondom het prenatale huisbezoek te versterken hebben het NCJ en CPZ in opdracht van VWS een workshop samengesteld. Deze workshop is lokaal te gebruiken en heeft als doel de professionals te informeren en de lokale samenwerking te stimuleren voor de implementatie van het prenatale huisbezoek.

Materialen zijn lokaal te gebruiken

Het hele webinar en de losse filmfragmenten zijn terug te kijken en in de eigen regio of lokaal te gebruiken. Het webinar en alle losse filmfragmenten staan op [Kennisnetgeboortezorg.nl](https://kennisnetgeboortezorg.nl).

Het webinar, waarin alle filmfragmenten getoond worden, vormt samen met de rondetafelgesprekken het gehele programma. De filmfragmenten kunnen ook los bekeken worden. Voor een lokale bespreking is het verstandig om een gespreksleider aan te wijzen, die het webinar vooraf integraal zal bekijken.

Multidisciplinair bespreken

Voor een bespreking in het lokale veld is aan te bevelen om dit multidisciplinair te doen, waarbij de volgende disciplines in elk geval aanwezig zijn:

- medisch (geboortezorg, gynaecologen, kraamzorg, huisartsen)
- sociaal medisch (jeugdgezondheidszorg)
- sociaal domein (gemeente of wijkgerichte medewerkers)
- eventueel andere – in jouw regio relevante - participanten

Duur van de workshop

Het webinar duurt 1,5 uur; als je de filmfragmenten los bekijkt, met na ieder filmfragment 20-30 minuten discussie duurt de gehele sessie ruim 2,5 uur (zonder pauze). Je kunt dit uiteraard ook in meerdere sessies doen, belangrijk is voldoende tijd om de uitwisseling en discussie goed te voeren.

Algemene tips voor de workshop

- Samenwerken, elkaar kennen en elkaar begrijpen is essentieel voor een echt Kansrijke Start voor de kinderen.
- Vraag iedereen vooraf de [Handreiking prenataal huisbezoek](#) door te nemen.
- Elkaar 'echt' verstaan is met verschillend vakjargon vaak moeilijk. Luister naar elkaars mening en deskundigheid en vraag door over wat er bedoeld wordt.
- Geef elkaar positieve feedback.
- Noteer gemaakte afspraken ter plaatse en kom er een volgende keer op terug: of het (beter) werkte, of het uitvoerbaar was, etc.
- Neem bij vragen of verschillende interpretaties van het Prenatale Huisbezoek JGZ contact op via prenataalhb@ncj.nl.
- Benut de voorbeelden en casuïstiek uit de Handreiking Prenataal huisbezoek door de JGZ (bijlage 5).

Algemene Vraagstukken die tijdens de lokale bespreking aan bod kunnen komen zijn:

- Welke bezwaren zien de deelnemers ten aanzien van het Prenatale Huisbezoek JGZ?
- Welke meerwaarde zien de deelnemers bij het Prenatale Huisbezoek JGZ?
- Wat verstaat ieder van de deelnemers onder een kwetsbare situatie? Dit is concreet te maken door bijlage 5 van de Handreiking te benutten of door iedere deelnemer te vragen een geanonimiseerde casus in te brengen.
- Wie heeft welke rol bij het in beeld krijgen van gezinnen in een kwetsbare situatie? Van welke instrumenten wordt gebruik gemaakt?
- Hoe verwijzen we naar elkaar op dit moment?
- Wat zouden we hierin aan kunnen scherpen?
- Welke afspraken zijn hierover gemaakt en welke zouden we hierover nog moeten maken?
- Welke afspraken zijn er gemaakt over gegevens delen en terugkoppeling? Denk hierbij ook aan de kraamzorg, de gynaecoloog of de huisarts.
- Welke interventies worden er bij ons gebruikt die al prenataal van waarde zijn?
- Welke interventies worden er bij ons nog niet gebruikt, waarvan deelnemers een meer waarde zien?
- Voor welke ouders of vragen hebben we bij ons in de gemeente/regio nog geen aanpak?

Voor deze onderdelen is het aan te raden om gebruik te maken van:

- [Mentimeter](#)
- [Kahoot](#).

WORKSHOPONDERDELEN

De workshop bestaat uit een animatiefilm en vier filmfragmenten:

- Animatiefilm: Het prenatale huisbezoek door de JGZ bij een kwetsbare situatie.
- Filmfragment 1. Signaleren van een kwetsbare situatie.
- Filmfragment 2. Uitleg van het huisbezoek.
- Filmfragment 3. Uitvoering van Prenataal Huisbezoek JGZ.
- Filmfragment 4. Een vervolg op het Prenataal Huisbezoek JGZ.

Hierna geven we per filmfragment tips en voorbeeldvragen voor de lokale bespreking.

Animatiefilm: Het prenatale huisbezoek door de JGZ bij een kwetsbare situatie

Een kort filmpje waarin zeer duidelijk het prenatale huisbezoek wordt uitgelegd. Je kunt dit als introductie op de filmfragmenten gebruiken, of om met elkaar vast te stellen op welke manier het prenatale huisbezoek een plek krijgt binnen de huidige lokale situatie.

Om deze introductie van het prenatale huisbezoek te bespreken is het gebruik van de [Mentimeter](#) of bespreking aan de hand van de reacties op de [Kahoot](#) stellingen een goede optie. Dit kan voorafgaand aan het filmpje, of achteraf.

Voorbeeldvragen bij gebruik van de **Mentimeter** (of andere vormen):

- 1 Benoem voorbeelden wat jij een zwangere of gezin in een kwetsbare situatie noemt.
- 2 Wat vind je van het Prenatale Huisbezoek JGZ bij zwangeren in een kwetsbare situatie?
- 3 Wat is lastig bij het signaleren van kwetsbare situaties in de zwangerschap?
- 4 Wat is gemakkelijk bij het signaleren van kwetsbare situatie in de zwangerschap?
- 5 Wat doen wij rondom het PHB JGZ?
- 6 Wat gaat er bij ons goed bij de implementatie van het PHB JGZ ?
- 7 Wat kan verbeterd worden aan de implementatie van het PHB JGZ?

Mogelijke stellingen bij het gebruik van **Kahoot**:

- Signaleren van kwetsbaarheden is een kwestie van goede screeningslijstjes.
- Het bespreken van een kwetsbare situatie is niet mijn taak.
- Veel aanstaande ouders proberen de schone schijn hoog te houden.
- Aanstaande ouders durven kwetsbaarheden niet te bespreken.
- Ouders zijn leidend in het gesprek.
- Professionals zijn leidend in het gesprek.

Filmfragmenten: signaleren, bespreken, uitvoeren en vervolg.

Bij het bekijken van de onderstaande filmfragmenten is het goed te realiseren dat:

- Het om een echte klant en een echte medewerkers gaat;
- in 5 minuten besproken moest worden waar je normaal 30-40 minuten voor uit kunt trekken;
- onder tijdsdruk gespreksvaardigheden het snel af laten weten (zeker als een cliënt anders reageert dan je zou verwachten);
- de filmfragmenten niet als voorbeeld dienen, maar er juist zijn voor het uitlokken van het eigen lokale multidisciplinaire gesprek.

Filmfragment 1. Signaleren van een kwetsbare situatie

Taak van de verloskundige. Houding van de cliënt met veel problemen bij het gezin waar ze het moeilijk vindt om over te praten maar die van invloed zijn op de kansen voor haar baby.

Lokale bespreking

De diverse professionals bespreken hun ervaringen met dergelijke situaties en bespreken vervolgens hoe ze met een dergelijke situatie omgaan. Zijn hier bijvoorbeeld al afspraken over gemaakt? Waar kun je tegenaan lopen in dit stadium? Hoe ga je hier vervolgens mee om?

Vragen en gespreksonderwerpen:

- Is de situatie in het filmpje herkenbaar?
- Hoe gaat ieder van ons ermee om als een situatie als deze zich voordoet?
- Welke afspraken hebben we rond het signaleren?
- Welk screeningsinstrument gebruiken we in de geboortezorg?
 - Als verloskundige zorg
 - Als kraamzorg
 - Bij de specialist
 - Gebruik eventueel de Mentimeter om hier een beeld van te krijgen, en zeker om ook de reactie van een minder op de voorgrond tredende deelnemer een plek te geven?
- Is het gebruikte screeningsinstrument bij ons in het Verloskundig SamenwerkingsVerband (VSV) hetzelfde?
- Gebruiken we in onze gemeente hetzelfde screeningsinstrument? (als er meerdere VSV's per gemeente zijn)?
 - Waarom zou je dit willen of waarom zou je dit niet willen?
 - Welke afspraken maken we om tot één gelijk instrument te komen?
- Signaleren gebeurt niet alleen door de verloskundige, maar ook door de JGZ, het wijkteam, de kraamzorg en veel anderen.
 - Hoe capabel voel je je om kwetsbare situaties niet alleen te signaleren, maar op een positieve manier te bespreken?
 - Wat heb je eventueel nog meer nodig?
- Is er scholing nodig en zo ja: waarover. Denk bijvoorbeeld aan één screeningsinstrument in het VSV of in één gemeente of één regio; aan gezamenlijke gesprekstrainingen, etc.
- In welke mate kun je als geboortezorg medewerker een beeld krijgen van de risico- en beschermende factoren in je huidige praktijkvoering?
- Op welke manier wil je zelf een huisbezoek door de JGZ introduceren. Hoe leg je dit huisbezoek uit?
- Welke stappen moeten er bij ons nog genomen worden om zwangeren een prenataal huisbezoek JGZ aan te kunnen bieden?

Filmfragment 2. Uitleg van het huisbezoek

De cliënt laat weerstand zien voor het prenatale huisbezoek in gesprek met de verloskundige. Hoe leg je aan een cliënt de meerwaarde van een prenataal huisbezoek uit, als de cliënt in de fase van weerstand zit? Daar waar het niet bedoeld is als kennismaking met het consultatiebureau, maar om vragen en problemen uit te diepen zodat een passende ondersteuning mogelijk is.

Lokale bespreking

Bespreek of dit filmfragment herkenbaar is. Wat zijn de eigen ervaringen en hoe ga je met een vergelijkbare situatie om? Zijn hier bijvoorbeeld al afspraken over gemaakt? Waar kun je tegenaan lopen in dit stadium? Hoe ga je hiermee om?

Vragen en gespreksonderwerpen:

- Op welke wijze leg je het PHB JGZ uit?
 - Houd hierbij rekening met de diverse disciplines; kraamzorg, huisarts, jeugdarts, jeugdverpleegkundige, eerstelijns verloskundige, tweedelijns verloskundige, gynaecoloog, kinderarts.
- Hoe leg je het uit aan niet-Nederlandstaligen? (gebruik de brochure op de website).
- Op welke manier is bij ons de aanmelding voor een prenataal huisbezoek door de JGZ geregeld?
- Zijn er verbeterpunten in de wijze van aanmelden?
- Wat zijn vanuit de professie en signaleerder sterke kanten en valkuilen in het signaleren, het adviseren en het aanmelden voor een zwangerschapshuisbezoek?
- Wat doe je als de cliënt een PHB JGZ wil, maar niet weet hoe zich aan te melden?
- Wat doe je als een cliënt een PHB JGZ wil, maar jij de situatie niet als een kwetsbare situatie ziet?
- Welke gegevens deel je met wie en waarom?
- Op welke manier kun je de cliënt ondersteunen om een keuze te maken om achter de aanpak (of het nu wel of geen PHB JGZ wordt) te staan waarvoor gekozen wordt?
- Hoe ga je om met het ongemak, dat jij (als mens en als professional) wel voelt dat een prenataal huisbezoek een grote meerwaarde voor een cliënt zou kunnen zijn, maar het wordt steeds afgewezen?
 - Zijn er collega's die dit herkennen?
 - Zijn er tips om te delen?
 - Waar kun je steun vinden in deze spagaat?

Filmfragment 3. Uitvoering Prenataal Huisbezoek JGZ

Bij de cliënt vindt een Prenataal Huisbezoek JGZ plaats. De jeugdverpleegkundige probeert tijdens het gesprek erachter te komen waar de cliënt tegenaan loopt, waar de behoeftes en wensen liggen en wat passende hulp zou kunnen zijn.

Lokale bespreking

Bespreek of dit filmfragment herkenbaar is. Wat zijn de eigen ervaringen en hoe ga je met een vergelijkbare situatie om? Het is aan te raden om met de reactie van de jeugdverpleegkundige die het PHB JGZ gaat uitvoeren of al eens heeft uitgevoerd te beginnen.

Vragen en gespreksonderwerpen:

- Wat is er anders omdat je nu bij het PHB JGZ met het doel komt om vragen en problemen uit te diepen zodat een passende ondersteuning mogelijk is?
- Bespreek de al dan niet wenselijkheid van signaleringsmethodieken, zoals GIZ, PreSpark, Samen Starten. Zijn deze methodieken bekend? Waar kiezen we voor? Kunnen we regionaal voor één methode kiezen?

- Welke mogelijkheden voor verdere interventie zijn er op dit moment en welke zijn er nog nodig?
- Hoe verloopt de terugkoppeling bij ons in de regio?
- Hoe krijg je het overzicht van een sociale kaart met beschikbare professionele steun? En hoe houd je deze up to date?
- Wat kan de lokale coalitie hierin betekenen?
- Wat kan de gemeente doen in het versterken van het prenatale huisbezoek?
- Op welke wijze wordt beschikbare informele steun meegenomen in de ondersteuning?
- Welke informele steun, vrijwilligers en/of netwerken zijn er bij ons lokaal?
- Hoe kunnen we zorgen dat we elkaar goed kunnen vinden (wie doet wat)?
- Hoe belangrijk vinden de diverse betrokkenen het om een verwijzing of advies vanuit een Prenataal huisbezoek snel te kunnen effectueren, wat kunnen we doen als er wachtlijsten of stagnatie is?
- Op welke wijze kunnen we stagnatie of vertraging met elkaar oplossen, zodat het gezin niet in een gat valt na het PHB JGZ?
- Hebben of gebruiken wij zorgpaden? Kennen we die van elkaar en sluiten ze aan?
- Hoe is de aansluiting van de JGZ bij VSV's? Hoe kunnen we dit versterken?
- Welke rol heeft de JGZ in de VSV's: beleid, inhoud, werkgroep kwetsbare zwangere?
- Welke rol heeft de geboortezorg in de JGZ: beleid, scholing, deskundigheidsbevordering?

Filmfragment 4. Een vervolg op het Prenataal Huisbezoek JGZ

Cliënt ontvangt vervolgondersteuning op het PHB JGZ.

Lokale bespreking

Bespreek of dit filmfragment herkenbaar is. Merk het verschil op tussen eerdere gesprekken over moeilijkheden en problemen en dit gesprek waarbij moeder over haar baby kan praten.

Vragen en gespreksonderwerpen:

- Over welke ondersteuningsmethodieken en of hulpverlening beschikken we in onze gemeente/regio?
- Welke ondersteuningsmogelijkheden missen we in onze gemeente?
- Welke aanpak gebruik je als een ondersteuningsmogelijkheid niet beschikbaar is?
- Kennen we voor al deze mogelijkheden de contactpersoon en bereikbaarheid?
 - Is dit persoonsgebonden of beschikken we over een overzichtsschema?
 - Waar is dit te vinden?
- Hoe bewaken en delen we contactgegevens?
- Wat kan een lokale coalitie betekenen in het kunnen aanbieden van passende ondersteuning?
- Wat kan de gemeente doen in het versterken van een breed aanbod van passende interventies bij gezinnen in kwetsbare situaties?
- Hoe kom je er als gemeente achter wat er nodig is in jouw gemeente?
- Wat moet de jeugdverpleegkundige doen als zij een situatie heeft waarbij geen passend aanbod is?

NABESPREKING:**Relevante aanbevelingen voor samenwerken in het kader van een Kansrijke Start****(Sophie Hogeboom):**

- Vraag je altijd af wat jouw meerwaarde is ten aanzien van de ouder en het kind. Heb respect voor de rol en deskundigheid van de ouder. Sluit aan bij de werkelijke vraag.
- Samenwerken kost tijd, die vaak niet royaal is toebedeeld. Dus begin klein.
- Ga gewoon beginnen en doen.
- Werk vanuit echt vertrouwen; zowel in de professionele partners als in de ouders.
- Praat pas als laatste over het geld, laat het geld niet leidend zijn, maar vraag je af: hoe kan het dan wel (of anders).
- Wie werkt er op deze wijze?
- En wat heeft dit opgeleverd?

Bijlage

16 GOUDEN TIPS VOOR SAMENWERKING TUSSEN DE EERSTE LIJN/GEBOORTEZORG EN DE JEUGDGEZONDHEIDSZORG

Literatuuronderzoek Mayke Boerema-Van der Heide en Lennart van Zelle: "Samenwerking tussen kraamzorg, eerstelijns verloskundigen en de jeugdgezondheidszorg".

- Ontmoet elkaar en leer elkaar kennen. Dit bevordert wederzijds vertrouwen.
- Maak weerstand of gebrek aan vertrouwen bespreekbaar. Zonder vertrouwen is er geen samenwerking mogelijk.
- Zorg dat je snel voor elkaar bereikbaar bent, zowel als professionals onderling als op organisatieniveau.
- Begin met kleine niet-complexe inhoudelijke projecten met een groepje gemotiveerde mensen.
- Ga samen consulten uitvoeren. Samen uitvoerend werk verrichten is de ultieme manier om elkaar (vakinhoudelijk) te leren kennen.
- Creëer een gezamenlijke visie op basis van gezamenlijke verantwoordelijkheden en gevoel van urgentie. Dit is nodig voor het stellen en helder formuleren van doelen die met de samenwerking bereikt willen worden.
- Maak afspraken over de taakverdeling, besluitvormingsprocedures en verantwoordelijkheden. Doe dit in alle lagen van een organisatie.
- Zorg voor een duidelijke regie structuur en leiderschap die rekening houdt met de verschillen in belangen.
- Maak tijd voor structurele evaluatie van de afgesproken doelen en reflectie op het eigen handelen.
- Heb oog voor de niet-organisatorische voorwaarden ook wel 'zachte' voorwaarden. Conflicten zijn een normaal onderdeel van het samenwerkingsproces en helpen om uiteindelijk tot meer overeenstemming te komen.
- Wees bewust van de complexiteit van de verschillende financieringsstromen en belangen. Denk al in vroeg stadium na over tijdsinvestering, nu en in de toekomst, als de samenwerking meer complex gaat worden, en hoe dit bekostigd gaat worden.
- Indien een samenwerking groot en langdurig van aard is dan gaat dit gepaard met een hogere complexiteit en heeft om die reden (interne/externe) begeleiding nodig.
- Om de samenwerking te optimaliseren zijn afspraken over en verbetering van digitale gegevensregistratie en uitwisseling een voorwaarde.
- Zorg voor borging van de samenwerking, ook als financieringsstromen en het (lokale/landelijke) politieke landschap veranderen.
- Zorg voor uniformiteit in aanbod van screeningsinstrumenten, interventies en informatievoorziening in een regio.
- Laat de politiek voor je werken. Zet in op het vrijmaken van financiële middelen voor samenwerking. Reken niet af op harde meetbare doelen, maar zorg voor de middelen om samenwerking verder te brengen. Dit zal in de toekomst geld opleveren.

Maak gebruik van prenataalJGZ@ncj.nl voor:

- Openstaande vragen of discussiepunten;
- vragen en aanvullingen of opmerkingen op de tips van het lokaal gebruik van de hybride workshop;
- vragen of aanvullingen voor de e-learning PHB JGZ.